

וממטה בַּחבוּר אָחַד. וְרַב דָּגַן וְתִירֹשׁ - הִנֵּה פְּרֻשָׁה, אֲבָל כִּפְתּוּב וְלֹא רֵאִיתִי צְדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוּ וְזָרְעוּ מִבְּקֵשׁ לָחֶם. בֹּא רֵאֵה, נֶעַר הֵייתִי וְגו', וּבְאֲרֵה - הַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ'. וּמִשׁוֹם כֶּף אָמַר וְרַב דָּגַן וְתִירֹשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים - בְּזִמְנֵן שֶׁשִּׁלַּטְתָּ שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ בִּירוּשָׁלַיִם, שִׁכְתוּב וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'. (בְּרֵאשִׁית כז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים, בְּזִמְנֵן שֶׁיָּבֵא מְלָךְ הַמְּשִׁיחַ, - שִׁכְתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַכֹּל בְּזִמְנֵן שֶׁיָּבֵא הַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחַ, כִּפְתּוּב (תְּהִלִּים עב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הָיָה גִבּוּר לְאַחִיךָ, הָיָה, וְלֹא אָמַר הָיָה, אוֹ תִהְיֶה. אֵלֶּךָ דָּא רְזָא עֲלָאָה דְמַהִימְנוּתָא, דְּאֵלִין אֲתוּוֹן אַנּוּן רְזִי דְמַהִימְנוּתָא. ה' לְעִילָא, וְא"ו בְּאֲמֻצְעִיתָא, ה' לְבִתְרָא. וּבְגִין כֶּף אָמַר, הָיָה גִבּוּר לְאַחִיךָ, לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהוּ וְלִרְדָּאָה לּוֹן, בְּזִמְנָא דְאַתָּא דוּד מִלְּפָא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כֹּלֵּא אִיהוּ בְּזִמְנָא דֵּייתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, דְּהָא בְּגִין דְּעֵבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל פְּתַגְמֵי אוּרִייתָא, כְּדִין (בְּרֵאשִׁית כז) וּפְרַקְתָּ עֲלוֹ מַעַל צוּאֲרָךְ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל הַנֵּי (ד) קמג ע"ב) בְּרַכָּאן מִסְטָרָא דְחוּלְקִיָּה דִּיעֶקֶב הוּוּ וּמְדִילִיָּה נָטַל, וְאֵלִין בְּרַכָּאן הָוָה קָא בְּעֵי יַצְחָק לְבְרַכָּא לִיָּה לְעֵשׂוֹ, וּבְגִין כֶּף עֶבֶד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְגַרְם לִיָּה לִיעֶקֶב לְנִטְלָא מְדִילִיָּה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְהָהוּא נַחֲשׁ אִייתִי לְוֹטִין עַל עֲלָמָא וְאַתְלִטָּיא אַרְעָא, מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ג) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְגו', אַרְוֵרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבֶרְךָ וְגו', דְּלֹא תִהְיֶה

כְּדָכְתִּיב, (תְּהִלִּים לו) וְלֹא רֵאִיתִי צְדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוּ מִבְּקֵשׁ לָחֶם. תָּא חֲזִי, (שם) נֶעַר הֵייתִי וְגו' וְאוּקְמוּהָ, הָאִי קָרָא שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם אָמְרוּ וְכוּ'. וּבְגִין כֶּף אָמַר וְרַב דָּגַן וְתִירֹשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲוֹמִים, בְּזִמְנָא דְשִׁלַּטְתָּ שְׁלֵמָה מִלְּפָא בִירוּשָׁלַם, דְכְתִיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב ט) וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'. (בְּרֵאשִׁית כז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲוֹמִים, בְּזִמְנָא דֵּייתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, דְכְתִיב, (תְּהִלִּים עב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כֹּלֵּא בְּזִמְנָא דֵּייתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, כִּפְתּוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הָיָה גִבּוּר לְאַחִיךָ, הָיָה, וְלֹא אָמַר הָיָה, אוֹ תִהְיֶה. אֵלֶּךָ דָּא רְזָא עֲלָאָה דְמַהִימְנוּתָא, דְּאֵלִין אֲתוּוֹן אַנּוּן רְזִי דְמַהִימְנוּתָא. ה' לְעִילָא, וְא"ו בְּאֲמֻצְעִיתָא, ה' לְבִתְרָא. וּבְגִין כֶּף אָמַר, הָיָה גִבּוּר לְאַחִיךָ, לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהוּ וְלִרְדָּאָה לּוֹן, בְּזִמְנָא דְאַתָּא דוּד מִלְּפָא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כֹּלֵּא אִיהוּ בְּזִמְנָא דֵּייתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, דְּהָא בְּגִין דְּעֵבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל פְּתַגְמֵי אוּרִייתָא, כְּדִין (בְּרֵאשִׁית כז) וּפְרַקְתָּ עֲלוֹ מַעַל צוּאֲרָךְ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל הַנֵּי (ד) קמג ע"ב) בְּרַכָּאן מִסְטָרָא דְחוּלְקִיָּה דִּיעֶקֶב הוּוּ וּמְדִילִיָּה נָטַל, וְאֵלִין בְּרַכָּאן הָוָה קָא בְּעֵי יַצְחָק לְבְרַכָּא לִיָּה לְעֵשׂוֹ, וּבְגִין כֶּף עֶבֶד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְגַרְם לִיָּה לִיעֶקֶב לְנִטְלָא מְדִילִיָּה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְהָהוּא נַחֲשׁ אִייתִי לְוֹטִין עַל עֲלָמָא וְאַתְלִטָּיא אַרְעָא, מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ג) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְגו', אַרְוֵרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבֶרְךָ וְגו', דְּלֹא תִהְיֶה

האדמה בעבורך וגו'. שלא תהיה עושה פרות וגדולים כראוי. כנגד זה ומשמני הארץ. בעצבון תאכלנה - כנגד זה מטל השמים. וקוץ ודרדר תצמיח לך - כנגד זה ורב דגן ותירש. בזעת אפיק תאכל לחם - כנגד זה יעבדוך עמים וישתחו לך לאמים, שהם יעבדו את הארץ ויעבדו בשדה, כמו שנאמר (ישעיה סא) ובני נכר אפריכם וכרמיכם. והכל נטל יעקב זה כנגד זה, ומשלו נטל. והקדוש ברוך הוא גרם ליעקב שיטל את הברכות הללו להדבק במקומו וחלקו, ועשו שידבק במקומו וחלקו.

אמר רבי חזקיה, והנה ראינו שמשמני הארץ ומטל השמים, אותן ברכות נטל עשו אחר כך, כמו שנאמר הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל. אמר רבי שמעון, לא זה כזה ולא זה כזה, פמה נפרדות הדרגות. ביצקב כתיב ויתן לך האלהים - וכזה כתיב יהיה. ביצקב כתיב מטל השמים ומשמני הארץ - בעשו כתיב משמני הארץ וטל השמים, שהנה זה אינו כזה.

והדרגות נפרדות פמה וכמה, משום שבזה של יצקב כתיב בו, ויתן לך האלהים מטל השמים - זה הטל העליון ששופע מעתיק הימים, שנקרא טל השמים, השמים של מעלה, הטל ששופע בדרגת השמים, ומשם לשדה התפוחים הקדושים. ומשמני הארץ - וזו הארץ שלמעלה, ארץ החיים. בעשו כתיב ומשמני הארץ, בעקב משמני הארץ זו ארץ החיים שלמעלה, ויורש אותה בארץ שלמעלה ובשמים של מעלה, ובעשו בארץ של פאן למטה, ובשמים של פאן למטה.

עבדא פירין ואיפין פדקא יאות. לקבל דא, ומשמני הארץ. (סו) בעצבון תאכלנה, לקבל דא מטל השמים. (סו) וקוץ ודרדר תצמיח לך, לקבל דא, ורוב דגן ותירוש. (סו) בזעת אפיק תאכל לחם, לקבל דא, (בראשית כז) יעבדוך עמים וישתחו לך לאומים, דאינון יעבדון ארעא ויפלחון בחקלא, פמה דאת אמר, (ישעיה סא) ובני נכר אפריכם וכרמיכם. וכלא נטל יעקב, דא לקבל דא, ומדיליה נטל. וקדשא בריך הוא גרים ליה ליעקב דיטול הני ברכאן, לאתדבקא באתריה וחולקיה, ועשו לאתדבקא באתריה וחולקיה.

אמר רבי חזקיה, והא חמינן דמשמני הארץ ומטל השמים, אינון ברכאן נטל עשו לבתר, פמה דאת אמר, הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל.

אמר רבי שמעון, לאו האי כהאי ולא דא כדא, פמה אתפרשאן דרגין. ביצקב כתיב, ויתן לך האלהים, ובדא כתיב יהיה. ביצקב כתיב, מטל השמים ומשמני הארץ, בעשו כתיב משמני הארץ וטל השמים, דהא לאו דא איהו כדא.

והרגין אתפרשאן פמה וכמה. בגין דבדא דיצקב כתיב ביה, ויתן לך האלהים מטל השמים, דא טל עלאה דנגיד מעתיק יומין דאקרי טל השמים, השמים דלעילא, טל דנגיד בדרגא דשמים, ומתמן לחקל תפוחין קדישין. ומשמני הארץ, (דא ארץ דלעילא ארץ החיים בעשו כתיב ומשמני הארץ, בעקב משמני הארץ דלעילא, וירית לה בארעא דלעילא ובשמים דלעילא. ולעשו בארעא דהכא לתתא, ובשמים דהכא